

DISSERTATIO INAUGVRALIS CHEMICO-MEDICA
DE
ANTIMONIO
VARIISQVE EIVS TINCTVRIS
CVM ALCALINIS MENSTRVIS FACTIS

1767 15
QVAM
DIVINI NVMINIS AVSPICII
ET
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO

SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILII INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESSORE PVBL. ORDINARIO,
FACVLT. MED. H. T. DECANO, SENIORE ET REGIOR. ALVMN. EPHORO,
IMPERIALIS ACAD. NAT. CVRIOS. PRAESIDE ET COMITE PALAT. CAESAREO,
REGIARVM SOCIETATVM SCIENTIARVM, ANGLICANAE, BEROLINENS.
ET MONSPELIENS. SODALI,

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMSIQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

D. XVIII. APRIL. A. R. S. MDCCCLXVII.

PVBlico SISTET EXAMINI

DIETHELMVS LAVATTERVS

THVRICENSIS HELVETVS.

HALAE MAGDEBVRG. TYPIS IO. CHRIST. HENDELII VIDVAE.

V I R O
MAGNIFICO EXCELLENTISSIMO
EXPERIENTISSIMO
CHRISTIANO GOTTLIEB
LVDWIG

PHILOSOPHIAE ET MEDICINAE DOCTORI CELEBERRIMO
IN ACADEMIA LIPSIENSI THERAPIAE PROF. PVBL. ORDINAR.
ORDINIS MEDICORVM DECANO PERPETVO
ACADEMIAE DECEMVIRO
COLLEGII MAIORIS PRINCIPVM H. T. PRAEPOSITO
COLLEGII BEATAE MARIAE VIRGINIS SODALI
ACADEMIAE REGIAE BORVSSICAE SCIENTIARVM
SOCIETATISQVE BOTANICAE FLORENTINAE SOCIO
ET SOCIETATIS TEVTONICAE LIPSIENSIS SENIORI,

FAVTORI ET PRAECEPTORI
OMNI OBSERVANTIA ET PIETATIS CVLTV
DEVENERANDO,

EXILE HOC SPECIMEN ACADEMICVM
MAGNIFICO & PLENISSIMO
PVBLICVM

VENERATIONIS OBSERVANTIAE GRATIQVE
ANIMI DOCUMENTVM

EA QVA FAS EST ANIMI SVBMISSIONE
PIAQUE MENTE

HVMANISSIME CONSECRAT

TANTI NOMINIS

Halae, d. XVI. April.
MDCCLXVII.

CVLTOR PERPETVVS
DIETHELMVS LAVATTERVS,
THYRICENSIS HELVETVS.

§. I.

Instituti ratio.

Medicamenta, tanquam instrumenta morbos profligantia, Medicum cognoscere oportere, neminem in dubium vocaturum fore putamus. Vires autem medicamentorum propriae, constantes, ipsisque insitae, vix ex suis effectibus, in corpore animali sese exerentibus, qui pro diuersa indole, & constitutione aegri, quoque diuersi sunt, satis rite possunt determinari; quam ob causam chemica arte eorum naturam inuestigandi, ex eorumque mixtionis ratione vires primarias detegendi, non vltimum Medici officium esse, existimamus; & licet, vt saepissime fieri solet, subtilissimae corporum mixtiones non satis perspici, & inde non nisi hypothetice, vix aliquid certi ad effectus in corpore animali concludi possit, tamen ad minimum disquirere debet, in quam parte constitutiua vires corporis cuiusdam lateant,

quo non solum varia pharmaceutica remedia parare queat, quae dum partes actiuae ab inertibus separantur, quoque efficaciora, & non raro aegro magis grata euadunt, sed quo etiam diiudicare possit, an haec pars constitutua, vires continens, suo subiecto conueniat? Nam rite formata indicatione, etiam conueniens eligere indicatum, omnino necesse est. Quantus e. gr. est numerus remediorum resoluentium? sed quantum a se inuicem differunt? in illo haec vis in substantia salina, & quam diuersa est haec? in alio in oleosa aetherea, vel resinosa, gummosa, mucilaginea, saponacea, aliaue later, quae non promiscue, sed pro varietate materiae morbosae, & constitutionis aegri, mox haec, mox illa sunt exhibenda. Cum autem disquisitio chemica ad simplicium medicamentorum cognitionem tam necessaria sit, ea multo magis ad composita diiudicanda requiritur, quo non solum sciat, qualia contineant simplicia, sed etiam quo modo ea in sua compositione sint mutata, quo ad mutatas quoque concludere possit vires. Perspecta hac necessitate disquisitionis medicamentorum chemicae, ex eorum insigni copia, quibus prouida natura generi humano tam largiter prospexit, *Antimonium* elegimus, & de eo, ac praecipue de quibusdam *Tincturis alcalinis* ex eo parandis, dicere constituimus; non quidem eo animo, ut quae forsitan de hac materia ab aliis neglecta, vel minus accurate proposita viderentur, addere atque supplere nobis sumserimus, potius imbecillitatem nostrarum virium, in chemicis non diu adhuc versati, nimis cognoscimus, quam ut vana tali spe nostrum pascereamus animum, sed solummodo, quo Specimen susteremus, quod si non nouitate, salutari tamen subiecti effectu sese quodammodo commendaret. Hac autem in re explicanda ita versabimur, ut primo Antimonium ipsum eiusque partes componentes, & singularum earum vires exami-

nemus;

nemus; postea mutationem in earum compositione, & mutatas inde vires perpendamus, quibusdam autem incommodis, ex antimonii crudi usu facile oriundis, perspectis, & necessitate praeparationis Tincturarum exinde declarata, tandem eas ipsas, & quidem officinales, perscrutemur, & aliquas correctiores atque praestantiores subiungamus, omnesque ex earum praeparandi modo, ac earum rursus decompositione, quantum pro breuitate instituti fieri potest, aestimemus, quo quibus rerum suarum gnarus facile perspiciat, quali, & quam in casu eo utendum sit.

§. II.

Antimonii definitio.

Antequam ad examen antimonii ipsum accedamus, eius definitionem, ex notis characteristicis desumptam, praemittere, res postulat. Antimonium crudum *a*), vel Stibium alias dictum, est corpus metallicum, ponderosum, filamentosum vel striatum, splendens, friabile, subnigri coloris manus inquinantis, (interdum ex hoc colore magis in Chalybi similem vergentis,) saporis odorisque fere nullius, quod facillime liquefit, atque auolat, de quo ex sequentibus patebit, quod sit semimetallum, sulphure mineralisatum.

§. III.

Partes antimonii constitutivae proximae.

Antimonium ex sulphure minerali, & parte metallica, regulus dicta, constare, his probatur. Si antimonium funditur,

a) Non mineram antimonii impuram, sed antimonium venale, quod in usus medicos impendi solet, intelligendum esse monemus.

tur, odor sulphureus oritur, & in obscuro loco, auctiorique igne, flamma coerulea obseruari potest; si antimonio affunditur aqua regia, vel oleum Vitrioli, & rursus abstrahitur, ex residuo sulphur sublimari potest, vel antimonium cum mercurio corrosiuo sublimatur in cinnabarim; porro scoriam antimonii, ope limaturae martis factae, & sic dicta antimonii hepata, fusione vel coctione cum alcali suborata, sulphuris praesentiam superfluae demonstrant. Regulina autem pars iam ex aspectu externo antimonii crudi metallico adparet, distinctior autem cognoscitur, si antimonium liquefit, & sulphur ab eo separatur, vel calx, ex eius solutione in acidis facta, addito phlogisto, in regulum mutatur. Harum autem partium proportionem vix accurate determinari potest, cum in earum separatione semper aliquid vel destruarur, vel dissipetur; omnes autem Chemici affirmant, regulinam superare sulphuream partem, & MEYDERVS *b)* ex principiis hydrostaticis probat, mille granis antimonii inesse grana 351. sulphuris, & 649. reguli; imo CRAMERVS *c)* triplum reguli antimonio inesse affirmat. Perspectis nunc his partibus constitutiuus proximis, eas ipsas paulo accuratius, & primo quidem cuius naturae illud sulphur sit, an singularis, an communi similis, examinemus.

§. IV.

Disquisitio naturae Sulphuris antimonii.

Variū, sulphur antimonii singularis naturae esse, putarunt, has imprimis ob rationes: 1) quod rubicundius sit communi;

b) D. E. P. MEYDERI *Analysis antimonii phys. chem. rat. Dresd. & Lips. 1738. pag. 16. §. II.*

c) Andreas CRAMER *Elem. art. doctrinae, Edit. altera, Lugd. Batau. P. II. Proc. XXXII. p. 136.*

muni; 2) quod auri exalter colorem; 3) quod, obseruante ROTHIO *d*), in oleo Terebinthinae solutum, post refrigerationem aliquid deponat, quod in forma spicularum antimonio propriarum concreseat; 4) quod minor eius dosis multo efficacior atque praestantior in medicina sit, quam multo maior sulphuris comunis. Videamus nunc, an his rationibus singularis nostri sulphuris natura probari possit? Quod ad primam attinet, ea non in genere ut vera assumi potest, cum varii praestantissimorum Chemicorum, ut HOFFMANNVS *e*), KVNCKELIUS *f*), BOERHAAVIUS *g*), MEYDERVS *h*), testentur, ex antimonio se purum, verum, communi simillimum obtinuisse sulphur, inde colorem illum rubrum non ab eius natura, sed a modo eius separationis, qua non ab omni substantia metallica liberatur, pendere, patet, & exinde confirmatur, quia sulphur commune, si ei fluenti pauxillum reguli additur, quoque magis rubrum euadit. Secunda ratio, ab auri exaltato colore; si cum sulphure antimonii vel antimonio crudo funditur, erat desumpta; huius experimenti veritas quoque cum limitatione est assumenda, quando nimirum aurum, ob admixta metalla, suum colorem amisit, illum iterum acquirit, dum ope sulphuris admixta destruantur, non autem quod aliquid

B

ex

- d*) Gottfr. ROTHENS *Anhang zu seiner Chymie*, Leipz. 1727. Corollar. II. pag. 95.
e) Frid. HOFEMANNI *Diss. de mirabili Sulph. antimon. fixati efficacia*. Hal. 1699.
f) Iob. KVNCKELII *Laborat. chymic. Hamburg und Leipz. 1716*. P. III. Cap. I. pag. 190.
g) Herm. BOERHAAVE *Element. Chemicæ*, Lugd. Batau. Tom. II. P. III. Proc. 190.
h) Libro supra citato, pag. 169. & sqq.

ex sulphure antimonii auro accedat. Ex hoc autem nil concludendum est, cum & sulphur commune idem efficiat, & antimonium ipsum ad auri depurationem non eligatur ob eius singulare sulphur, sed quo aurum per regulum antimonii melius se colligere, & fundum petere possit, ne multum perdatur *i*). Idem autem praestat antimonium e sulphure vulgari regeneratum *k*), restante HOFFMANNO. Tertium argumentum, quod ex observatione ROTHII adducunt, quoque leui fundamento nititur. Nam si etiam talis crystallisatio sulphuri antimonii propria esset, tamen nimis cito exinde ad singularem eius naturam concludi, putamus, cum non sit determinatum, an hoc sulphur tali modo sit separatum, quod ab omni metallo fuerit liberum. Sed cum & idem phaenomenon de sulphure communi in oleo Terebinthinae soluto apud STAHLIUM *l*), BOERHAAVIUM *m*), SPIELMANNVM *n*), annotatum inuenimus, plane nihil ex eo probari posse, videmus. Nunc quartum argumentum examinandum adhuc restat. Verum quidem est, sulphur antimonii in minima quoque dosi efficacius esse, quam commune in maiori; sed modus hoc sulphur parandi ponderari debet, quod cum semper, quam diuersis etiam praeparationibus id fiat, cum alcali extrahatur, sic in hepate sulphuris mutatur, quod metalla soluere posse constat; inde etiam reguli quandam soluere debet portionem, quod &

i) Videantur CRAMER libr. & loc. §. IV. citato, & SPIELMANN Instit. Chem. altera Edit. 1766. Experim. CXVII. p. 310. sqq.

k) In citata Dissertatione.

l) STAHLII Opusc. chym. physic. & Dissert. de Sulphure communi p. 755.

m) BOERHAAVE Elem. Chem. P. II. Proc. CLVII. p. 431.

n) SPIELMANNI Instit. Chem. Experim. XV. p. 90.

& reuera ita ſe habere, ex ipſo ſulphure antimonii aurato, non ſolum primae & ſecundae, ſed & tertiae & quartae praecipitationis, ad oculos demonſtrari poteſt, ſi per ſe, vel cum borace funditur; porro ſi ſulphuri communi, cum alcali fuſo, aliquid additur reguli, id, ex lixiuio filtrato praecipitatum, eodem fere praebet effectus, vt ſulphur antimonii auratum, teſte HOFFMANNO o). Licet nunc adducta argumenta deſtruxerimus, tamen, ad meliorem probationem conuenientiae ſulphuris antimonii cum communi, id adhuc addamus, quod, ſulphure vulgari & regulo in vaſe clauſo fuſis, verum crudum regeneretur antimonium, & quod ſulphur ex cinnabari antimonii ſeparatum, vel id, quod ex antimonio methodo MEYDERI, addito Vitriolo lunae, ſublimatur, verum, purum, nullis experimentis a communi diuerſum, ſe praebet, quod cum ita ſit, nunc paucis naturam & vires ſulphuris vulgaris conſideremus.

§. V.

Natura & vires Sulphuris communis.

Sulphur eſt corpus foſſile, in frigore durum, contendendum facile in pollinem, in igne moderato fluens, forma liquefactae cerae, vaſe clauſo torum & immutatum ab igne eleuandum, in igne aperto deſagrans cum flamma coerulea, & vapore volatili, animalibus lethali. Quod ex terra inflammabili, & acido Vitrioli puriſſimo conſtet, probant eius analyſis & ſyntheſis p): acidum autem quantitate multo ſuperat phlogiſton, immo in libra vna ſulphuris vix vltra drachmam vnā partis inflammabilis deprehendimus, & reliquum

B 2

omne

o) in Diſſ. de Regulo antimon. medic. Hal. 1698.

p) Vid. BOERHAAVE Elem. Chem. P. II. Proc. CLX. ſqq. & SPIELMANNI Inſtit. Chem. Experim. XXVII. p. 126.

omne acidum *q*), quod nihilominus, miro certe modo, a pauca illius quantitate ita immutatum est, ut nunc sit corpus solidum, blandum, volatile. Vterius chemice id disquirere, nostrum nunc non est, sed potius eius vires medicas, pro usu interno, breuiter indicemus, quae ad sequentes reduci possunt, quod nimirum alcaliscentem putredinosam acrimoniam corrigat, perspirationem insensibilem promoueat, leniter incidat, atque roboret, indeque in omnibus fere cutaneis morbis, variis rheumaticis, arthriticis, pulmonalibus, nec non in morbis putridis, optimo cum successu (obseruatis obseruandis) exhibeatur *r*). Specialiores annotatos casus, in quibus, & cum quibusnam cautelis, eius usum experti sint varii Practici, non adducamus. Cum autem multi de Sulphuris solubilitate in corpore, & inde de eius efficacia dubitent, id adhuc addamus, quod sulphur extra corpus, cum pinguibus, lacticiis, gelatinosis corporibus, accedente leni calore, iam quodammodo soluatur; maxima autem ex parte, cum Gummi arabico tritum, in emulsionem verti illud, experti simus; quare ergo non idem fieri posset in corpore? sed, quod certo id fiat, ex odore sulphureo perspirationis, & nigrescente colore, quem corpora aurea argenteae, corpori nudo applicata, suscipiunt, nec non ex fecibus olidissimis, post eius usum obseruatis, sufficienter proba-

q) Vid. STAHLII Fundam. Chem. dogmat. & exper. P. III. p. 309. NEYMANNI Prael. chem. P. V. Cap. XXXII. pag. 1781. & *Job. Heim.* POTT *neuer Anhang zur Lithoognos.* p. 17.

r) Vid. EARCHYSEN Pyrosophia Libr. III. Sect. II. Cap. V. item & GEOFFROY Materiae medicae Tom. I. Cap. III. p. 178. Edit. Parisiens. & *Georg. Christoph. BETHARDING* Prof. Rostoch. elegantem Dissertat. de Sulphure ut praestantissimo bezoardico. 1746. CRANZ Materiae medicae Institut. Edit. altera, Viennae 1765. Tom. II. p. 139. sq.

probatur: qui autem hypotheticas Sulphuris virium explicationes deſiderat, adeat BARCHVSEN, & DETHARDINGIVM s).

§. VI.

Reguli antimonii diſquiſitio.

Altera antimonii pars, Regulus nimirum, eſt femi metallum, quod nunquam purum nativum invenitur t), ſuae indolis, conſtans ex terra vitrefcibili & phlogiſto. Nam calx antimonii, humida aut ſicca via facta, ſi funditur, in vitrum hyacinthini coloris, & ſi ei fuſo additur phlogiſton, rurfus in metallum mutatur. De aliis principiis, quae in regulo aſſumunt varii Chemicis, pauca adhuc dicamus. Primo ex regulo antimonii mercurius vitus quidem parari poteſt, VI BASILIUS VALENTINUS u), HOFFMANNUS m), BECCHERUS x), KVNCKELIVS y), docent, tamen non putamus, quod verus mercurius in regulo haereat, ſed quod principium mercuriale illi inſit, & per ſalia adhibenda in mercurium mutetur, concedimus. Secundo omnes fere Adepti in regulo antimonii quaerebant ſulphur purum, fixum ſolare, a quo omnem perfectionem corporum dependere putabant, quod autem, non ſolum reſpectu attributorum, ſed & veri Sulphuris exiſtentiae, multi quoque reiiciunt, & imprimis KVNCKELIVS z), de omni Sulphure metallo-

B 3

tallo-

s) Locis citatis.

t) VOGEL *Practiſches Mineral-System*. Leipz. 1762. p. 495.

u) *Currus triumphal. Antimon.* cum Commentar. KERCKRINGII, Amſtelod. 1671. p. 248.

m) *Diſſert. de Cinnab. Antimon.* Jenae 1681.

x) *Phyſic. ſubterraneae* Libr. I. Sect. V. Cap. III.

y) *Laborator. chymic.* p. 473. ſq.

z) *Ibid.* p. 193. ſqq.

tallorum dicit, quod sit non-ens; nos vero desuper cum eo consentire non possumus, cum ex omnibus metallorum calcibus, humida via factis, cum mercurio, cinnabaris sublimari possit, aliisque modis extrahi, quibus non de nouo generari potest *a*). Et ex purissimo regulo, immo ex vitro, ope aceri sulphur extrahitur *b*); illud autem non vt singulare, sed vulgari simile, nisi forsitan subtilius sulphur, aestimandum est. Tertio de principio reguli, nempe de arsenicali, si dicendum quod res est, eius praesentia nobis valde probabilis videtur, cum I) regulus fere similes praebet effectus destructorios, ac arsenicum; II) omnia priuet metalla sua ductilitate, quod & arsenicum facit; III) vitrum Saturni, addito arsenico euadat colore & vi emetica vitro antimonii non multum dissimile; IV) quoniam sulphur antimonii, quod non ab omni regulo liberatum, communi magis rubrum est, sulphur commune autem addito arsenico quoque magis rubrum euadit, ex quibus adparet, magnam esse analogiam inter regulum & arsenicum, quam ex conuenientia partium eorum constituentium deducendam putamus *c*). His nunc paululum disquisitis, breuissime Reguli antimonii vires perpendamus.

§. VII.

Vires Reguli antimonii.

Regulus antimonii, sub quam forma quoque ille appareat, vel in vitro, vel floribus per se, aut cum sale ammoniaco factis cet. in minima quoque dosi assumtus, grauissimos exci-

- a*) POTTII Dissert. de Sulphure metallor. Praef. Hoffm. Hal. 1716
b) *Basil.* VALENTINI Curr. triumph. Antimon. p. 149. sqq.
c) Plura legantur apud STAHLIUM Opusc. chem. physie. medic. p. 491. sq.

excitat vomitus, cardialgias, inflammationes, erosiones, & quae exinde sequuntur grauissima symptomata, ita, vt nisi vario modo mitigetur, aut mutetur, in vsus medicos non impendi debeat. An vero hi effectus ab arsenicali pendeant principio? an a spiculis, quae celeberr. HVXHAM d) etiam in vino emetico, per microscopia obseruauit? non certe determinamus, licet haec vltima sententia ideo verisimilis nobis videatur, cum regulus ab omni suo phlogisto liberatus, & sua striata figura destitutus, non amplius nocivus sit, addito autem denuo phlogisto, pristinam figuram, pristinasque rursus acquirat vires. Vnde autem haec striata figura? non a phlogisto, alias omnia alia metalla eam habere deberent; nonne forsitan ab arsenicali principio, calci antimonii adhuc adherente, dependet? & solummodo ita formatur, si pars inflammabilis ei accedit? Cum vero huc vsque naturam, & vires partium constituentium antimonii perpenderit, nunc dispiciamus, quo modo mutentur, si combinantur.

§. VIII.

Reguli mutatio per Sulphur consideratur.

Sulphur fere omnia metalla mineralisare, i. e. ex suo nexu ponere, aliamque iis tribuere formam, & quando illa viribus medicaris praedita fuerint, eas quoque immutare, res est certissima. Sic e. gr. mercurius, metallum illud fluidum, argentei coloris, quod in corpore humano tantas resoluendi, nec non saluationem excitandi vires exferit, (quas a sua grauitate specifica, diuisibilitate, & globulosa figura pendere putamus,) si cum Sulphure miscetur, & sublimatur, in corpus solidum,

d) Vid. eius Opera phys. chemica, Tom. III. Tra&t. de Antimonio, Lipf. 1764.

lidum, rubrum saliniforme, in Cinnabarim mutatur, quae si non in totum, tamen quoad maximam partem, vim resoluentem, effectum vero saluatorium prorsus fere amisit. Arsenicum, apertum illud venenum, cum sulphure anatica portione rite mixtum, nisi, secundum sententiam *HOFFMANNI* ^{e)}, plane innoxium, tamen multo minus efficax redditur; sic & regulus sulphure mineralisatus, non solum innoxius, sed optimum fit medicamentum. Sulphur autem horum mineralium vires vix ex alia causa tam valde immutat, quam quod primo ea ex suo ponat nexu, & secundo, quod eorum immutet figuram (nam vix vera turbata mixtio est assumenda, cum sulphur satis facile rursus separari possit). Sic in antimonio spicula ex sua ponuntur concentratione, & sulphure quodammodo quasi obtunduntur & involvuntur ^{f)}.

§. IX.

Vires Antimonii generaliores.

Antimonium crudum, ab antiquioribus Medicis in- & externe usurpatum, paulo post autem rursus neglectum fuit, & licet *Basilii VALENTINI* illud iterum in lucem produxerit, & varia eius praeparata ad usus medicos tam altis extulerit laudibus, & post eum *Theophr. PARACELSVS* non minus antimonium ipsum quoque laudauerit, tamen Galenicorum remediorum fautores rem eo deduxerunt, ut eius usus medicus, nec non remediorum exinde praeparatorum, in tota Gallia sub capitali poena prohibitus fuerit, quod eo facilius obtinere potuerunt, quo maiores virtutes *PARACELSVS* ^{g)} pro more suo,

e) *Frid. HOFFMANNI* Oper. phys. med. Tom. IV. Libr. III. p. 510.
Genevae 1740.

f) in Tract. de Vita longa, cap. VI.

fuo, magis hypothefibus chemicis, quam experientia fundatas, antimonio attribuerat; non obftante autem hac interdictione, veri Chemicæ aestimatores eius vsum continuarunt, & tanti inde orti funt falutares effectus, vt tandem ann. 1665. eius vſus a Facultate Medica rurfus concederetur; poſtea KVNCKELII obſeruaciones medicæ, de Antimonio crudo, id extra omnem dubitationem ponebant, & inter optima medicamenta referendum eſſe confirmabant. Sed nunc eius vires, ex partibus ſuis conſtituentibus, paulo vberius declaremus. Sulphur in antimonio, licet regulo fit coniunctum, tamen in ſua non mutatum eſt natura, quare eaſdem quoque retinet vires, in §. V. recenſitas; & regulina pars, licet ex ſua concentratione fit poſita, & quodammodo ſulphure obuoluta, tamen adhuc ſuam aequæ mixtionem, ac figuram ſpicularem, retinuit, inde vim ſtimulantem non amiſit, ſed ſolummodo mitigatam & innoxiam nunc habet; quas ob cauſſas ab antimonio crudo eadem, ſed ſolummodo auctiores vires, quam a ſulphure, in reſoluendo viſcido, & depurandis humoribus, exſpectantur. Antequam autem ad experientiam ipſam prouocamus, videamus, an antimonium in corpore noſtro ſolui poſſit? de qua re nulli dubitamus, ſolutionemque niſi plenariam, tamen ex parte fieri autumamus, dum aqua, cum antimonio cocta, ab eo nonnullas iam acquirit vires, licet concedamus, ſi aqua puriſſima, ab omni principio acido & viſcoſo libera eſſet, hoc non euenire. Decoctum autem mucilaginoſum, farinaceum, ſubtiliores antimonii partes ſuſcipit, ſuſceptasque tenet; immo, & ſine igne talem & perfectiorem ſolutionem fieri, perſpeximus, ſi antimonium in puluerem redactum cum Gummi arabico bene longeque teritur, ſenſimque affunditur aqua, & trituratio continuatur eo uſque, donec omne Gummi fuerit ſolutum; liquore lente deſuſo, antimonio, ſi quid relictum eſt,

C

noua

noua Gummi arabici portio additur, similiq; modo proceditur, sic tandem fere omne antimonium soluitur, ita vt liquor nigrescens filtrum transierit, & per plures septimanas sine mutatione permanferit. Cur ergo non & similem solutionem in nostro corpore expectemus? cum nostri humores quoque sint viscosi, glutinosi, & iisdem adhuc accedat calor & motus intestinalis continuatus. Nunc generaliores antimonii vires, per experientiam confirmatas, adhuc adducamus, quae sunt, quod in primis viis leniter stimulando agat, motum peristalticum augeat, viscidum resoluat, aluumque moueat, interdum quoque, pro diuersitate sensibilitatis & idiosyncrasiae aegri, vomitum excitet, qui autem effectus illi non proprius est, insuper in secundis & tertiis viis suam quoque exferat vim resoluentem, vitia lymphae corrigat, & ita varias cacochymias tollat, & e corpore proscibat, nullamque debilitatem relinquat, sed potius tonum augeat, qui forsitan a stimulo, fibras magis ad contractionem sollicitante, vel a terra subtilissima in interstitia fibrarum se insinuante, pendet, quam ob causam Veteres illud ad exsiccanda vlcera, & ad collyria cet. adhibuerunt.

§. X.

Vires Antimonii specialioribus exemplis illustrantur.

Ex his antimonii viribus declaratis, perspicitur potest, quare in tot chronicis morbis tam praestans sit medicamentum? Omnes enim Medici practici vsum antimonii in omnibus fere morbis cutaneis, scabie, lepra, elephantiasi, tinea capitis, aliisque vlceribus, nec non in morbis venereis, rheumaticis, arthriticisque, vna voce laudant. Et Magnificus LUDWIGIVS, Praeceptor noster summe venerandus, in Collegio clinico quamplurima nobis enarrauit exempla morborum diuersissimorum, a lym-

a lymphæ vitæ imprimis dependentium, per antimonii crudi usum curatorum. Sic quoque in tabidis, emaciatis, hæctica gallica iam corruptis, antimonio, cum decocto Saraparillæ, bono cum effectu usi sunt, BAGLIVIVS g), HOFFMANNVS h), & idem eius usum quoque laudat in iis, qui atrophia laborant. In glandulis obstructis, & tumoribus, æthiopem antimoniam multo efficaciorē inuenit HVXHAM i), nec minus adnotata sunt exempla febrium intermittentium, immo quartanarum, & morborum convulsiuorum, epilepticorum, nec non hydropicorum & saturninorum, per antimonium bene curatorum k). Quando autem, & sub quibusdam cautelis, in talibus morbis ab antimonio aliquid sit sperandum, ex Therapia generali, & cognitione virium antimonii primariarum, vel generalium, diiudicari debet.

§. XI.

Quaedam incommoda, ex Antimonii crudi usu facile oriunda, & quali modo præcaueantur.

Licet autem antimonium tam præstans sit medicamentum, tamen maxima cum attentione exhiberi debet; nam si acidum in primis visis hæret, regulina pars facile quodammo

C 2

do

g) Vid. Praxis medica, Libr. I. p. 90.

h) Addit. ad Poterii Opera, p. 56. cap. 32.

i) Loc. citat.

k) Vid. HERMANNI Cynosura Mater. medicæ, Part. III. pag. 99. KVNCKELII Laborat. chemic. p. 431. sqq. Job. DAN. REISSEISEN Dissert. de Antim. crud. in medicina usu. Argent. 1761. MORGENSTERN de Antim. crudi usu interno. Hal. 1750. CARL Medicina pauperum. P. II. pag. 41. Illustr. BÜCHNERI Dissert. de optima morbum Saturninum sanandi ratione. Hal. 1748.

do solui, & exinde vehementissimi draſtici effectus oriri poſſunt, & ſi humores quoque blandi ſunt, tamen metuendum eſt, ne antimonium, quod, etiam in ſubtiliſſimum puluerem redactum, ſemper tamen manet corpus metallicum ponderoſum, nimis diu in inteſtiniſ retineatur, exinde autem, ob eius continuatam actionem, effectus nimis vehemens fieri queat, vel quoque, aſſumpto victu acido, poſt aliquot etiam dierum interuallum magnum oriri damnum, qualia exempla ſat multa proſtant. Haec quidem incommoda praeparatione aegri, & coniunctis ſimul cum antimonio terreis, & interpoſitis euacuantibus, aliisque cautelis obſeruatis, quodammodo praecaueri poſſunt; attamen, cum hae cautelae ſaepe, ob varias cauſas, in multis aegriſ vix obſeruari poſſint, melius fore putamus, ſi antimonium ſolutum, vel ita diſpoſitum in corpus introduce-retur, vt nec ab acido, forſitan occulte in primis viis latitante, damnum excitari poſſit, nec eius mora extimeſcenda ſit, ſed quo facilius ad ſecundas vias illud peruenire poſſe, certi ſimus. Licet autem §. IX. dixerimus, decocta farinacea ſubtiliſſimas antimonii particulas ſuſcipere, & Gummi arabicum meliorem adhuc ſolutionem efficere, tamen hiſ modis, ſi etiam certo reſpectu noſtro ſcopo ſatiſfacerent, vires eius nimis debilitantur, cum parum antimonii in nimia aquae quantitate ſit diſſuſum. Sic ad ſcrupuli vnius antimonii ſolutionem ſcrupuli quinque Gummi arabici, & meſura vna aquae requirebantur; tantam autem potulenti quantitatem aegri admodum mature re-cuſant, & ventriculi debilitas raro permittit. Quare variis mo-
diſ tentauiſ, an antimonium non immutatum ita diſponi poſſit, vt, abſque eius virium imminutione, noſtra obtineatur intentio. Nullo autem alio modo melius id fieri perſpeximus, quam ſi puluis antimonii cum anatica quantitate Saponis Vene-ti bene teritur, & cum aqua decoquitur, poſteaſque filtratur, &

& filtratus liquor tandem ad consistentiam Saponis rursus inspissatur. Hic Sapo niger, aequalis, nullo modo splendens, qui dimidiam assumti antimonii quantitatem continet, certe absque metu exhiberi potest. Quodsi tamen paulo largior, continuatiusque antimonii usus interdum requiratur, adhuc concentratiora medicamenta antinomialia merito desiderantur, quae, licet antimonium mutatum contineant, eius tamen vires possideant, quae a sulphure, cum regulinis partibus coniuncto, dependent, & cum inter talia Tincturae sic dictae antimonii alcalinae numerentur, eas adhuc breuiter, & primo quidem officinales, acrem & tartarifatam nimirum, & postea quasdam correctiores, examinare placet.

§. XII.

Tinctura Antimonii acris.

Tinctura antimonii acris oritur, si scoriis antimonii (e reguli & nitri anaticis partibus sub fusione ortis) adhuc calidis in puluerem redactis, Spiritus vini tartarifatus adfunditur, & cum eo digeruntur. Hancce tincturam vix aliquid antimonii continere posse, iam praesumi potest, quia regulus ad eius praeparationem assumitur, qui admodum parum sulphuris continet, vt inde nitrum, nunc alcalino-causticum factum, minime in verum hepar verti possit, sine quo autem nec partes sulphureae, nec regulinae, in Spiritu vini solubiles sunt. Vt autem cognosceremus, an haecce sententia vera sit, eam variis modis examinauimus, de quibus pauca solum proponemus, quo natura huius Tincturae melius quodammodo elucescat.

- 1) Tinctura haec acris, est coloris ruberrimi, quodammodo obscuri, saporis acerrimi caustici; si salii ammoniaco aliquid affun-

affunditur, statim alcali volatile auolat: syrupum Violarum obscuro viridem reddit.

- 2) E quinque vncijs Tincturae abstracto spiritu, qui adhuc acris & alcalinus erat, remansit magmatis salino-vnguinosi, ignis ad instar accerrimi, coloris aurantii, vncia dimidia; in Spiritu vini rursus solui potest, & pristina Tinctura prodit, nisi quod color non, vt antea, tam gratus sit ruber. In aqua citius adhuc soluitur, quae inde flaua fit, sed maiori aquae quantitate affusa, sensim sensimque in eius superficie colliguntur flocculi fusci, qui in filtro collecti, sistunt substantiam plane oleosam, quae flammam quidem concipit, sed ea nec erat coerulea, nec odor percipiebatur sulphureus, sed illi similis, qui a combustionem Tartari crudi oritur, & remanet terra mortua, quae addito phlogisto non mutatur. Aqua ab his flocculis oleosis per filtrum separata, adhuc flaua, & sapore Tincturae ipsi proprio erat praedita; leniter euaporata, relinquebat salem causticum cum subtili adhaerente principio oleoso. Magmati, vel Tincturae residuo, si affunditur acidum, nullus odor oritur, & separantur flocculi fusci oleosi. Magma, flammae admotum, spumescit, flammam non concipit, sed cum odore foetido oleoso nigrescit, tandem calcinatum, erat Sal alcalinus albus, & per saporem & praecipitationem cum acido nil sulphuris elici potuit.
- 3) Si Tinctura accenditur & spiritus per deflagrationem abactus est, remanet simile magma vnguinosum.
- 4) Tinctura cum aceto destillato saturata (quod ex non mutato syrupi Violarum colore factum esse perspeximus), vix perturbatur, nihil autem praecipitatur. Ad Tincturae saturationem decuplum aceti requiritur.

5) Si

5) Si acidum minerale Tincturae nostrae infillatur, statim perturbatur, & quasi condensatur. Ex Tinctura post saturationem sibi relicta, pulvis albus, vix flavesceus, secedit & fundum petit; supernatans liquor pristinum retinet colorem rubrum; per filtrum a suo pulvere separatus, lenique calore euaporatus, relinquit parum salis medii, & substantiam nigram, tenacem, resinam aemulantem, quae autem, cum in Spiritu vini solummodo ex parte, & in aqua, licet facilius, attamen quoque non tota solvatur, magis substantia resinoso-gummosa dicenda est. Pulvis exsiccatu est salinus tenerrimus, facile solubilis, in sua superficie parum flavus, qui per se, aut cum borace fusus, aliisque modis tentatus, nullum sulphuris, multo minus reguli vestigium dat. Ex vicia vna Tincturae scrupulos duos & dimidium huius salis obtinimus.

6) Residuum Tincturae, quod sponte, praeterlapsis aliquot mensibus, secedit, & vasis lateribus renaciter adhaeret, est substantia silina, resinoso-gummosa, ex qua quoque nil antimoniale demonstrari potest.

His experimentis non solum cognoscimus, quod Tinctura antimonii acris nullas partes antimoniales contineat, sed eius naturam atque indolem exinde quoque perspicimus, quod nimirum satis magnam copiam salis alcalino-caustici contineat, qui cum oleosis Spiritus vini partibus arte coniunctus, substantiam resinoso-gummosam sistit, quare Tinctura aliquam indolem saponaceam acquirit, & Tinctura alcalino-caustico-spirituosa dici meretur. Nostram hancce diiudicationem verorectam esse, confirmatur, cum sine antimonio, cum sale caustico similis, nisi gradu causticitatis diversa Tinctura obtineri possit;

possit; si ea, quae clariss. MEYERS 1) cum Tinctura falis caustici instituit experimenta, cum nostris comparantur, adparebit, quod Tinctura antimonii acris non nisi gradu ab illa differat.

§. XIII.

Tinctura antimonii tartarisata.

Altera officinalis Tinctura antimonii, *tartarisata* dicta, e scoriis, ex antimonii crudi parte vna, & duabus partibus salis tartari veri, vel ex antimonii crudi, tartari crudi & nitratanicis partibus factis, supra dicto modo praeparatur. De hac nunc Tinctura, cum antimonium crudum assumatur, & cum sale alcali bene fufum in verum hepar vertatur, suspicari possumus, quod aliquas partes antimoniales contineat. Quo autem de hac re certi redderemur, & huius Tincturae differentiam ab antecedente perspiceremus, eam quoque simili modo examinauimus: ne tamen repetendo fastidiosi simus, solummodo differentias quasdam obseruatas indicabimus.

- 1) Tinctura haec rubri quidem, sed pallidioris est coloris: si recens est, habet odorem gratum, quasi ambrosiacum, saporem satis acrem, attamen quoque multo mitiorem, simulque gratum sub-aromaticum.
- 2) Ex vnciis quinque Tincturae, abstracto spiritu, remanebat solummodo drachma vna & dimidia magmatis, cuius odor erat grauis, balsamicus, sapor vrens, sed simul amaro-balsamicus. Flocculi, qui super aquam, in qua magna solutum est, coibant, teneriores sunt, & non mere oleosam sunt.

1) Joh. Frid. MEYERS, Apotheker zu Osnabrück, *chymische Versuche vom Kalch &c. Hannover und Leipzig. 1764. Cap. XIII. pag. 84. 199.*

ſunt ſubſtantiam, quae ſammam non concipit, ſed exſiccata, puluerem relinquit aurantii coloris, qui cum alcali & borace vt verum ſulphur antimonii ſe praebet. Acido magmati affuſo, leuis putridus odor percipitur, & ſammae admotum, cum leuiori odore foetido exſiccatur, & relinquitur ſal, qui exiguum ſulphuris ſaporem monſtrat.

- 3) Tinctura accenſa & Spiritu per deſagrationem abacto, remanet ſal aliquantum vnguinoſus, quodammodo cryſtallifatus, ſpiculis tenuiſſimis, e centro diuergentibus, citrini coloris, cum interſperſis ſtriis rubris oleoſis, quae a ſale ipſo ſeparatae, ſammae admotae, eam quidem non concipiunt, ſed ſulphuris odorem ſpargunt. Sali ipſi in aqua ſoluto, ſi affunditur acidum, odor putridus oritur, & parum pulueris aurantii ſuper liquorem colligitur, qui cum flocculis No. 2. conuenire videtur, ob eius vero exiguitatem vltterius illum examinare non potuimus. Inſpiſſato autem ipſo liquore, remanet ſal medius, qui, ſammae admotus, ſulphuris praefentiam odore probat, & addito phlogiſto fuſus, non quidem in verum globulum metallicum mutatur, attamen cuticula metallica quaſi obducitur.
- 4) Ad ſaturationem Tincturae ſolummodo quintuplum aceti deſtillati requiritur.
- 5) Sal e Tinctura, cum acido minerali ſaturata, praecipitatur, ſammae admotus, vix ſulphuris odore, ſed cuticula metallica ſe ab illo §. praeced. No. 5. deſcripto diſtinguit. Ex vnica vna Tincturae obtinuimus ſcrupulum vnum.
- 6) Ex reſiduo Tincturae, quod ſponte ſecedit, & vaſis lateribus adhaeret, ſalemque alcalinum ſiſtit, ſi funditur, hepar antimonii oritur, & addito phlogiſto verus globulus regulinus ob-

tineri potest. Ex his apparet, quod Tinctura haec antimonii tartarifata quasdam antimoniales partes contineat, (licet parvam earum quantitatem esse concedamus,) & de reliquo cum Tinctura acri conueniat, nisi quod illi multo minor salis caustici quantitas insit, & inde MEYDERVS eam recte *Tincturam hepaticam antimonii salino-spirituosam m)* nominet.

Licet autem harum duarum Tincturarum vires vniuersales vix, nisi gradu, inter se differant, cum vtraque fibram muscularem stimulet, humores naturales & viscidos resoluat, & ad euacuationem, imprimis per diuresin & diaphoresin, disponat, partes aquosas dissipet, indeque siccitatem relinquat, acrimoniam acidam immutet, & ita obstructionibus & cacochymis, a tali causa ortis, medeatur; tamen in eius vsu differentiam quandam esse faciendam quilibet perspicit, cum in illa hae vires solummodo in menstruo, in hac vero simul in solutis antimonii partibus sint positae. Has autem vires admodum imminui, annotandum est, si Tinctura per aliquod tempus, & imprimis in phialis epistomis vitreis non recte clausis, asseruatur; nam subtilissimum sal causticum, a quo sine dubio magna illa vis penetrandi, & in tenerimis minimisque vasculis resolvendi, quam maxime dependet, quodammodo auolat, & ex illa quaedam oleosae vini, in hac vero, praeter illas, quoque antimoniales fecidunt partes. Vtilitatem autem harum Tincturarum, quam vtilitatem in variis medicamentis praeparandis, praestant, silentio plane praeterire non possunt. Maximam enim vim habent, corpora oleosa, balsamica, resinosa soluendi, & ita quoque partes & vires aliorum medicamentorum extrahendi; vnde hae vires, pro singulari intentione, exaltari possunt. Sic e.g. cum oleo Amygdalar. vel bals. Peruaniano coniunctae, magis saponaceae

ceae euadunt, & saepe in morbis pectoris & viarum venarum melius conueniunt; si vis stimulans, resoluens, diuretica, fortior desideratur, cum rad. Pimpinellae aliaue simili digerantur; si ad neruorum morbos iis indigere indicatur, tunc vel castoreo, vel oleo Succini, ol. C.C. croco, radici valerianae, aliisque neruinis, pro re nata affundantur, & digestionem eorum vires extrahantur, qualia efficacissima praestantissimaque medicamenta celeberr. POERNERVS, Praeceptor noster venerandus, varia praescribit *n*), & praeparata nobis in suo Collegio pharmaceutico monstrauit. Plura autem de his Tincturis dicere nolumus, utpote quae apud varios alios Auctores legi possunt *o*). Nunc adhuc ex multis correctis Tincturis antimonialibus quasdam, praestantiores nobis visas, paucis examinemus, inter quas numeramus *Tincturam antimonii nigram*, vel *mineralem amaram, saponatam* SCHVLZII & IACOBI, & tandem *Tincturam* MANGOLDI.

§. XIV.

Tinctura antimonii nigra.

Tincturae antimonii nigrae primus mentionem fecit *W. Fr. DIETERICVS*, Pharmacopeus Norimbergensis, dum, postquam de regulo antimonii medicinali locutus est *p*), quem ex octo antimonii partibus, & vna parte nitri parare iubet, ita pergit: *Si quis ex hac magnesia opalina, ope nitri fixi, & Spiritus vini Gallici rectificatissimi, vnus horae spatio, extrahere nouerit*

D 2

Tin.

- n*) *Carol. Guil. POERNER*, M. D. *Delineatio Pharmaciae chemicotherapeuticae*. Lips. 1764.
o) *Christ. Alb. MAYERI* *Diss. de Tinct. antimon. tartarif.* Altorf. 1728
Abrab. VATERI *Diss. de Tincturae antimon. varia praeparatione* cet. Wittemb. 1732. *MEYDERI* *Commentatio von den antimonial. Tincturen*, loc. cit.
p) *Commerc. litter. Norimb. ann. 1731. p. 133. Spec. XVII.*

Tincturam ex atro rubentem, amaram, medicamentum ad febrim heticam incomparabile habebit; de cuius efficacia aliquibus e numero excellentissimorum Medicorum nostratium bene constat. Ante complures annos illam plus quam vigesies elaboravi: nunc autem, nescio quo fato? successu destitutor. Post hanc promulgationem, varii Chemicis allaborarunt, vt talem Tincturam obtinerent, quod & exercitatissimo MODELIO successit, qui eius praeparationem quoque hunc in modum publice communicauit: Sumantur optimi antimonii puluerisati vnciae quatuor, in crucibulo puro recto leni igne fundantur, massae nunc fluenti per vices iniciatur, vna, vel sesqui vncia nitri purissimi, siccissimi, in puluerem redacti, quauis autem vice, nitri portione iniecta, crucibulum rite obregatur, & si omnia nitrum iniectum est, sigillo recto per decem, aut quindecim horae minuta in fluxu teneatur, post in mortarium purum, calidum, effundatur massa, quae erit atro-fusca vitrea, & est regulus antimonii medicinalis; ille nunc adhuc calidus, tereatur quam subtilissime, & liquoris nitri fixi saturatissimi vnciae quatuor, vel plures, adfundantur, & bene inuicem commixta in digestionem ponantur. Si massa pulacea enadit, quaedam eius portio interdum in Spiritum vini immitatur, & exploretur, an Spiritus brunneo tingatur colore; hoc obseruato, massa calida in alcohol Spiritus vini infundatur, & breuem post digestionem, vnius horae spatio tinctura antimonii ex atro rubens obtinetur, de qua ipse MODELIVS ita iudicat, quod sit subtilissima solutio Kermes mineralis, vel pulu. Carthusianorum, e regulo antimonii medicinali facti, quam sententiam hoc vno experimento, sufficienter tamen, probat, quod e Tinctura Soli exposita, puluis flavus secedat, qui est verum Kermes, & ope tubuli fusorii in carbone fusus, verum reguli globulum praebet, qui, respectu assumti pulueris, nona vel decima effert pars;

q) *Iob. Geo. MODEL. chymis. he Nobensstunden. Petersb. 1762. p. 169. f. 9q.*

pars; Spiritus autem huic pulueri supernatans esset clarus pellucidus Spiritus vini tartarificatus. His omnino, in fidem tanti Viri, acquiescere potuissimus; quoniam vero simul notauit, hancce Tincturam, licet ad eius praeparationem omnia indicasset necessaria, saepius non obtineri, nos eam ipsam praeparauimus, & prima vice nobis hic labor optime successit; circa praeparationem ipsam pauca tantum adhuc obseruata notamus. I. Regulus talis antimonii medicinalis atro-fusci coloris, si teritur, obscure ruber euadit. II. Si cum liquore nitri fixi digeritur, massa intumescit, & adhuc magis rubra fit. Quo autem III. haec massa Spiritum vini tingat, ad certam vix satis determinandam consistentiam inspissanda est: nam si vel nimis aquosa, vel nimis spissa est, tunc eam spiritum non tingere obseruauimus, nisi aut inspissatione, aut noua addita aqua, ad iustam redacta fuerit spissitudinem. IV. Quod post extractionem cum Spiritu vini, residuum Tincturae pallidius, vel magis flauum euadat. Rationem autem modi praeparationis explicare nolumus, partim cum per se pateat, antimonium, cum tali quantitate nitri detonatum, in regulum quemdam medicinale, qui est hepar antimonii imperfectum, verti, & digestionem cum liquore nitri fixi, Kermes minerale oriri, partim cum & totius operationis, & cuiusuis circumstantiae obseruandae explicationem vberiore elegantissime iam dederit celeberr. GMELINVS^{r)}. Tincturam autem ipsam specialius nunc consideremus.

I) Ea est atro-fusca, quodammodo viridescens, consistentiae olei tenuis ad instar, saporis alcalino-amari, syrupum Violarum viridem reddens.

II) Cum viciae vni Tincturae instillauerimus acidum Vitrioli,
D 3 Tin-

^{r)} Phil. Fr. GMELINI Dissert. de Tincturis antimon. minus vstatis, vteunque saluberrimis. Tubing. 1759. §. 7. sqq.

Tinctura perturbabatur, & ingratum humi colorem acquirebat, paulo post autem, cum sensim sensimque sal albiſſimus fundum vaſis petierat, liquor rurfus albus, vix flauelſcens, euadebat, qui ſaporem amarum Tincturae proprium adhuc retinebat. Hic liquor a ſuo ſubſidente ſale ſeparatus, & leniter euaporatus, relinquebat ſalis intenſe citrini gr. vj. qui ſuper candelae flammam fuſus, & calcinatus, verum erat ſubtiliſſimum ſulphuris hepar. Sal autem albus praecipitatus ponderabat gr. xvj. qui fuſus, hepar antimonii liſtebat.

III) Si Tinctura accenditur, ſpiritu per deſagationem abacto, remanet liquoris aquoſi magis atro-viridis, & ſaporis concentratoris, reſpectu quantitatis aſſumtae Tincturae, quinta pars; idem euenit, ſi ſpiritus deſtillatione abſtrahitur, tunc & quinta Tincturae pars remanet. Concentratus hic liquor aquoſus, ſi inſpiſſatur, relinquit ſalis grifei nigreſcentis, ſaporis alcalino-ſulphureo-amari, ex vncia vna Tincturae drachmam vnam, qui aqua ſolutus, cum addito acido efferueſcebat, & pauca poſt horas praecipitata erant gr. xiv. Kermes mineralis.

IV. E Tincturae vncia vna, Soli expoſita, ad fundum deſcendunt Kermes mineralis gr. xvj. & Spiritus ſupernatans eſt alcaliſatus, qui poſt euaporationem relinquit ſcrupulos duos.

Ex his perſpicimus, Tincturam hanc quoque eſſe *hepaticam antimonii ſpirituofam*, ſed eam ab antecedente Tinctura antimonii tartariſata diſſerre, 1) quod plus Kermes mineralis, qui ſulphuri aurato antimonii valde analogus eſt, huic Tincturae inſit; 2) quod nullum principium cauſticum in ea reperiatur; 3) quod ſpiritus non ſit decompoſitus, eiusque oleum non ſeparatum; 4) quod Tinctura, licet ad eius praeparationem adhiberim fuerit alcohol, tamen admodum temperata, & fere ſemi-ſpirituofa euadat. Ex his differentiis diiudicari poteſt, an? & in quibus-

nam

nam casibus? haec praestantior sit antecedenti. Huius Tincturae vires quoque sunt resolventes, aperitiuae, diaphoresin & diuresin promouentes, non autem stimulant. Praestantiam huius Tincturae in morbis asthmaticis, pertinacissimis cutaneis & venereis, praeter alios complures Medicos, Petropoli quoque expertus est celeb. GMELIN ^s); has autem vires magis ab antimonialibus partibus, quam a menstruo dependere, facile perspicitur, & licet quantitas Kermes in vna dosi Tincturae minor sit illa, quae exhibetur, si Kermes in substantia datur, at tamen easdem, nisi maiores, illam exferere vires, experientia docet, huius autem causam in subtilissima Kermes solutione positam esse putamus, qua fit, vt quacuis particula similis agere & ad tenerrima subtilissimaque vasa penetrare possit. Similis tinctura quoque praeparari potest, si lixiuum Kermes mineralis, ad certam, circiter mellis, consistentiam inspissatum, cum alcohol Spiritus vini infunditur atque digeritur; sed haec praeparatio adhuc facilius saepiusque male succedit, quam illa antea indicata.

§. XV.

Tinctura antimonii saponata SCHVEZII.

Quoniam autem antiquiores iam Chemicis cognouerant, menstrua oleosa magnam in sulphure soluendo habere virtutem, ii, qui sulphura metallorum extrahere allaborabant, his quoque, & non sine fructu, utebantur, de qua re varii amplissime agunt, celeberr. autem PORT succincte proponit necessaria ¹). Quare quoque ad sulphuris antimonii meliorem extractionem, & ad praestantiorem Tincturam, partibus antimonialibus magis impraegnatam, obrinendam, menstrua oleosa varii laudant, iubentque hepar antimonii feruidum oleo destilato

¹) Vid. Dissert. citat. §. 20.

²) In supra citata Dissert. de Sulphure metallor. §. 6.

lato infundere, & postea cum spiritu extrahere, vel spiritum cum variis oleis destillatis imbuere, & postea scoriis antimonii affundere. Tales autem Tincturas, licet iis suam non denegare velimus laudem, cum nobis nimis exaestuantes & commouentes videantur, nunc vltius disquirere nolumus, sed potius alias ex simili fundamento paratas, *saponatas* nimirum, consideremus, & primo quidem eam, quam celeb. SCHVLZII sequenti modo parare docet ^{u)}: *Sapo Alicanticus aut Venetus in lixiuo alcalino summe saturato soluitur, coctione ad substantiam compactiorem rursus redigitur, quo facto in phialam immittitur, & cum affuso Spiritu vini tam diu digeritur, donec tinctura euaserit flauescens. Haec deinde scoriis affunditur antimomialibus, atque hinc saturatior extrahitur tinctura.* Ex hac praeparatione iam, sine vteriori disquisitione, perspicui potest, qualis ea sit Tinctura, & quomodo a Tinctura antimonii tartarifata differat; attamen pauca, ad eius paulo clariorem diiudicationem, adducere non incongruum erit. Summisimus Saponis veneti, & salis caustici acerrimi ana vnciam semis, cum aqua coximus, & rursus inspissauimus, dimidiam huius massae partem, vnciam nempe semis, infudimus atque digessimus cum alcohol vini, quod flauescens euasit; in fundo phialae autem remansit sapo liquidus, syrupi consistentiae, qui, leniter exsiccat, ponderabat drachmas duas. Spiritum hunc saponatum alteri nostri saponis dimidiae vnciae adfudimus, atque digessimus, quo facto iterum duae drachmae in forma liquida in fundo vasis remanserunt. Sic Spiritus vini vnciae quinque continent vnciam dimidiam huius saponis solutam. Cum hocce Spiritu, e scoriis antimonii, eodem modo paratis, vt pro Tinctura antimonii tartarifata requiruntur, praeparauimus Tincturam, quae

r) pel-

^{u)} *Iob. Henr. SCHVLZII Praelectiones in Dispensator. Borussio-Brandenburgicum. Edit. altera. Norimb. 1753. p. 634.*

- 1) pellucidiffimi aurei coloris eſt, conſiſtentiae fere oleum aemulantis, ſaporis quadantenus acris, valde ſaponacei, baſſamici, quae ſyrupum Violar. admodum pallide viridem reddit.
- 2) Si Tinctura aquae affunditur, ſtatim albeſcit, & flocculi albi ſaponacei ſuper aquam colliguntur, quae, inſtillato acido, in magma citrinum condenſantur; liquore agitato odor putridus fortior percipitur, quam in praecipitatione reſidui Tincturae antimonii tartariſatae §. XIII. No. 2. Magma eſt ſaporis blandi, tamen ſpecifici, in Spiritu vini ſoluitur, qui inde ſaporem ipſius Tincturae ex parte acquirit, ob eius exiguitatem vero ulterius id diſquirere non potuimus.
- 3) Vnciam vnam Tincturae, cum eadem aceti deſtillati quantitate ſaturauimus, vnde ſtatim perturbatio oritur, ſed poſtquam guttulae oleosae ſuper liquorem coiuerant, liquor ruruſus clareſcit, & albus pellucidusque euadit, oleum ipſum, quod ſcrupulos duos ponderabat, eſt aurei coloris; in aquam inſtillatum in butyro ſimilem maſſam condenſatur; in Spiritu vini ſoluitur; flammae admotum primo liqueſcit hoc magma, poſtea flammam ipſam concipit, quae ab initio cruda eſt, & ingentem fumum nauſeoſum empyreumaticum ſpargit, poſtea, quando fere totum deſagratione eſt abſumtum, flamma tenerrima coerulea euadit, ſed ſine ſulphuris odore carbonem tenaciſſimum, reſinae ad inſtar, relinquit, qui quoque ex parte in Spiritu vini ſoluitur. Tincturam aceto ſaturatam, ſub hoc oleo relictam, euaporauimus, & remanebat ſalis vnguinoſi, tenacis drachma vna, qui flammae admotus, primo cum odore empyreumatico ſpumefcebat, poſtea fuſus, erat ſal fuſci coloris, verum hepar antimonii; ex eo, addito acido, verum ſulphur auratum antimonii obtinetur.

E

4) Si

- 4) Si Tinctura cum acido vitrioli saturatur, non solum perturbatur, sed sal flavescent quoeq; secedit, ex quo vero, de nouo addito acido, guttulae oleosae surgunt, & super liquorem colliguntur, sal autem fundum vasis occupans inde albissimus fit, & liquor parum flavescent. Oleum cum antecedente conuenit, nisi quod saturatoris coloris fit. Ex vncia vna Tincturae scrupulos quinque olei separauimus; vt autem certi redderemur, an partes antimoniales in eo sint contentae, portionem quamdam cum lixiuio alcalino saturatissimo coximus; cum soluta fuerat, acidum instillauimus, nullus autem odor putridus oriebatur, sed oleum rursus secedebat. Postquam vero aliam olei portionem cum sale tartari comiscuimus, post fusionem in igne verum hepar antimonii obtinuimus, ex quo quaedam grana sulphuris aurati separauimus. Sal e Tinctura praecipitatus ponderabat gr. xij. qui fusus, adhuc quemdam sulphuris saporem exhibuit.
- 5) Spiritu a nostra Tinctura abstracto, remanet magma valde vnguinosum, cum antecedenti oleo condensato conueniens, nisi quod sal alcalinus ei adhuc erat admixtus, indeque erat sapo in aqua solubilis; hic cum sale tartari fusus quoque hepar sinit antimonii.
- 6) Per tempus quoddam asseruata Tinctura deponit salem flavescentem in forma tenerrimarum cryfallorum, nitro similem, nimis autem parum erat, vt disquiri poterit; Tinctura vero dein pallidior euadit.

Ex his perspicimus, quod haec Tinctura veras antimoniales partes contineat, & quidem maiori in copia, quam Tinctura antimonii tartarifata; quod autem cum oleosis partibus arctissime sint coniunctae, & quod illa de reliquo vt sapo tenerrimus liquidus

duſ conſideranda ſit, dum prius vncia vna ſpiritus ſaponati circiter ſcrupulos duos ſaponis continebat, nunc autem ex eadem quantitate Tincturæ ultra ſcrupulos quinque obtinentur. Cum autem hoc augmentum imprimis a ſubtili oleo vini ortum ſit, ideo hunc ſaponem ſine dubio cum Starkeyano comparari, eademque vires tam actiuas, in acido, aſturo, coagulo viſcoſo reſoluendo & corrigendo, expectari poſſe, putamus; ſed quanto maiores noſtræ Tincturæ, in morbis a tali cauſſa ortis ſunt vires, cum Sulphur antimonii ſimul ſit coniunctum, quilibet ipſe diiudicare poteſt. Huius Tincturæ vires vniuerſales cum antecedentium Tincturarum §. XII. & XIII. viribus quidem conueniunt, cum quæuis ſit reſoluens, aperitiua, acidum immutans; interim tamen multum a ſe inuicem differunt, dum illæ ſunt ſtimulantes & exſiccantes, hæc autem humectans & relaxans, quam ob rem, pro diuerſis ſubiectis, & pro diuerſa materia ſoluenda, hæc vel illa eligenda & exhibenda eſt.

§. XVI.

Tinctura antimonii ſaponata D. IACOBI.

Aliam ſaponatam tincturam celeberr. IACOBI *w*) parare docet, hoc quidem modo: Lixiuum ſaturatiſſimum alcalinum ſulphure antimonii bene imbutum, cum oleo quodam expreſſo in ſaponem inſpiſſatur, qui, quo plane perfectus euadat ſapo, per biduum cum alcohol digerendus eſt. Spiritu ruruſus abſtracto, ſapo cum Tinctura acri, per abſtractionem ſpiritus ad dimidium redacta, ad eminentiam trium digitorum affuſa, per horas aliquot probe teritur, poſtea in cucurbita per 24. horas digeritur, tunc oritur tinctura per amoena, omnis acridinis ex-

E 2

pers,

w) *Iob. Chriſt. IACOBI* Tractat. de Sulph. aurato antimonii liquido, in Actis Acad. Elect. Mogunt. Scientiar. vtilium, quæ Erfor- dac eſt, Tom. I. p. 231. ſqq.

pers, dulcis, quae totam saponis portionem, vna cum sulphure antimonii aurato, solutam sistit, nullo in cucurbita residuo relicto. Ut autem cognosceremus, an & quomodo ab antecedenti differat, & quantum sulphuris antimonii in certa quantitate Tincturae sit contentum, eam quoque praeparauimus. In lixiuio caustico soluimus sulphuris aurati antimonii tertiae praecipitationis drachmas duas, tantumque olei amygdalarum addidimus, & affusa alia lixiuuii portione, quo omne subigeretur oleum, ad plenariam fere inspissauimus siccitatem. Puluis tunc remanens erat saponaceus, griseus, parum acris, sed valde nauseoso-sulphureus, & pondere accedebat ad sex drachmas & dimidium. Hunc puluerem cum alcohol digessimus, & spiritum abstraximus; qui quodammodo acris & subamarus erat, syrupumque Violarum viridem reddebat. Puluis saponatus residuus erat rectus magmate flauo, illi simili, quod ex Tinctura acri obtinuimus, hac saltem differentia, quod hoc esset paullo pallidius & fere albicans. In aqua solutum lactescebat, & in spiritu vini facilius soluebatur, qui inde saponem, ut ut mitiorem, Tincturae acris acquirebat, pondusque huius magmatis referebat gr. 45. Sub eo sapo sulphureus non erat mutatus, nisi quod totus albicans nunc erat. Saponem & magna dein bene inuicem comiscuimus, & exsiccauimus vsque ad consistentiam saponis communis, posteaque dimidium eius partem cum tribus vnciiis Tincturae acris, per abstractionem spiritus ad dimidium redactae, sensim sensimque affusis, per duas horas bene triuimus, & in digestionem posuimus. Quum vero deprehenderemus, non omnem solui saponem, adhuc vncias duas Tincturae acris sic concentratae affudimus, ita, ut plane solueretur. Ex hac praeparatione cognoscimus, quasnam partes, & quantum de singulis, haec Tinctura contineat. Supra §. XIII. No. 2. vidimus, Tincturam acrem in quinque

quinque vncijs dimidiam vnciam magnatis continere; cum autem hae quinque vnciae, ad hanc Tincturam praeparandam adhibitae, ex decem vncijs ſunt concentratae, primo vnciam vnam ſupra dicti magnatis continent, porro circiter drachmas tres & dimidiam ſaponis, in quo drachma vna ſulphuris aurati contenta eſt. Sic Tinctura eſt coloris fulco-rubri oleoſi, ſpiſſioris conſiſtentiae quam antecedens, ſaporis blandi, amari, valde oleoſi; de reliquo per omnia experimenta cum illa conuenit, niſi quod haec concentratior ſit, quare & merito eadem & adhuc auctiores vires ab ea ſunt expectandae, eiusque effectus egregios ipſe expertus eſt celeberr. IACOBI in leproſo, omnibus aliis optimis medicamentis fruſtra antea exhibitis. Huic tincturae ſimilem iam olim, licet non fuerit deſcripta, tamen praeparatam fuiſſe, perſpeximus ex manuſcriptis a celeb. HUNDETMARK relictis, cuius Tinctura, ab eo quam maxime laudata, & pro arcano habita, in eo tantum a noſtra nunc examinata differt, quod ſali caſtico ſulphurato multo minor olei quantitas addatur, quam in illa, & inde nullus oriatur verus ſapo, & Tinctura non blanda, ſed ſumme caſtica euadat. Aſt id de Tincturis ſaponatis, imprimis de illa IACOBI, adhuc annotare debemus, quod vix per meſem incorruptae manent, ſed rancorem facile acquirant. Hanc ob cauſſam, & cum maximae vires magis menſtruo ſaponato, quam ſulphuri antimonii, quod cum partibus oleoſis ſaponaceis nimis intricatum & inuolutum eſt, adſcribendae videantur, adhuc ſimpliciorẽ quãdam, quae, tamquam Tinctura antimonii conſiderata, optima nobis videtur, nunc contẽplabimur.

§. XVII.

Tinctura antimonii genuina MANGOLDI.

Tinctura antimonii genuina dicta, a celeberr. MANGOLDO *) describitur & ita praeparatur, dum uncia dimidia sulphuris aurati antimonii cum quatuor uncias Tincturae salis caustici, vel antimonii acris, infunditur, & per septimanam digeritur, in fine augendo ignem ad lenem vsque ebullitionem, qua facta per filtrum traicitur Tinctura. Hanc ergo nunc attentius consideremus, & necessaria annotemus, quum ipse celeberr. MANGOLDVS referat, se eam, ob varia impedimenta, examinare non potuisse. Sumimus itaque unciam dimidiam sulphuris aurati antimonii tertiae praecipitationis, in tenerimum pulverem redacti, hisque adfudimus uncias quatuor Tincturae antimonii acris, & vase bene clauso per octo dies in digestionem reliquimus, saepeque vas agitauimus. Primis diebus sulphuris aurantius color pallidior euasit, & Tinctura rubicundior spissiorque, postea tandem aequae sulphur, ac tinctura ipsa, plane fusca apparuerunt, & ita manserunt. Tincturam per filtrum transmisiimus, & antequam eam examinauimus, residuum eiusdem, vel sulphur non solum, disquisiimus, quod exsiccatum ponderabat drachmas quinque, adeoque loco imminutionis, ponderis augmentum coepit; ex eius autem sapore, & ex Tincturae amissa causticitate, concludimus, augmentum hoc a sale, e Tinctura separato, ortum fuisse, quamobrem hoc sulphur cum aqua calida bene eluimus & per filtrum separauimus, in quo remanserunt drachmae duae & dimidia sulphuris aurati exsiccati ruberrimi. Lixiuo autem per filtrum transmissio affudimus acidum Vitrioli,

*) *Christ. Andr. MANGOLD chymische Erfahrungen und Vortheile. Franckf. und Leipz. 1749. p. 49. 197.*

rioli, quo omne ex eo praecipitaretur sulphur, quod denuo ablutum & exsiccatum pondere aequabat drachmam dimidiam, pauloque magis flavescentis aurantii erat coloris. Ex his videmus, drachmas duas salis caustici e Tinctura antimonii acrissecessisse, & sulphuri residuo adhaesisse, drachmam autem vnam sulphuris aurati in Tinctura esse solutam. Haec satis probare videntur, quod haec Tinctura vera antimoniata dici mereatur, id quod etiam confirmatur, dum Tinctura per filtrum traiecta coloris erat rubri saturatissimi, saporis grati, subamari, balsamici, sulphurei, non nauseosi, omni acredine plane destituti, & syrapi Violarum colorem non immutabat. Quo autem naturam nostrae Tincturae rite cognosceremus, eam adhuc ulterius quadantenus examinavimus.

- 1) Tinctura in aquam infusa primo formavit strias oleosas rubras, quae autem dein statim cum ea commiscebantur.
- 2) Tinctura a spiritu Vitrioli instillato nullo modo mutatur, nihilque inde praecipitatur.
- 3) Postquam a Tincturae huius vnciis tribus spiritum abstraximus, remanserunt liquoris spissi, fusci, drachmae duae, nullo modo acris, sed saporis amari balsamici, qui in Spiritu vini facillime rursus soluebatur, & cuius guttula j. aliquas spiritus drachmas tingebar, solutionem in aqua quoque non recusabat, & in satis magna copia se diffundebar.
- 4) Residuum Tincturae flammae admotum, eam non concipiebat, sed saltem spiritus, qui adhuc ex parte erat admixtus; sine vilo etiam sulphuris odore exsiccabatur, & remanebat terra mortua, quae cum alcali & phlogisto fusa nil reguli monstrabat.

5) Cum

- 5) Cum sale Tartari comixtum & fufum illud residuum, aliqualem tantum hepatis sulphuris faporem habet, & addito acido leuiffimus, vix perceptibilis, odor sulphureus oritur.
- 6) Aliam residui partem cum mercurio sublimato bene commifcimus, & fublimatione tentauimus, an sulphur antimonii ita detegi poffit? fed nil nifi mercurius corrofiuus, nullo modo mutatus, poft aliquot guttulas acidulas prius prodeuntes, fublimatus fuit, in quo duae ftriae tenuiffimae flauae tantum erant confpiciendae; in fundo retortae autem remanfit terra mortua, fimilis illi, quam No. 4. indicauimus.

Licet autem haec experimenta probent, vix quicquam sulphuris antimonii e noftra Tinctura elici poffe, tamen de eius praefentia non dubitandum eft, cum sulphur auratum, ad Tincturam praeparandam affumptum, quantitate imminutum fuerit, & Tinctura, licet duae drachmae falis cauftici fecefferint, tamen faturatior fpiiffiorque euafert, fimulque diffiniffimum sulphureo-amaro-balfamicum faporem acquifuerit; quod autem hoc sulphur folutum non vulgare fit, ex eo concludimus, quia longe diuerfam obrinuimus Tincturam, cum sulphur commune cum Tinctura eodem modo digeftioni expoſuimus, fi quidem illa quodammodo virideſcentis erat coloris, & faporem sulphureum naufeofum fimulque acrem monſtrabat, vt de aliis differentiis non dicamus. Vnde autem eueniat, quod sulphur e noftra Tinctura vix rurfus ſeparari poſſit, certo quidem determinare non poſſumus, attamen ob sulphuris maximam ſubtilitatem, & arctam cum oleo vini connectionem, vix vnum ab altero, ſine eorum deſtructione, ſeparari poſſe arbitramur. Cum autem sulphur in noftra Tinctura cum ſubtiliffimo blandoque oleo vini fit ſolutum, eam vt balſantum sulphuris antimonii eſſe conſiderandam, putamus, in eo
tamen

tamen ab aliis ſulphuris baſam diuerſam, quod nec acris & exactuans, nec nauſeoſa ſit. Ex hac nunc idea ad eius vires, quae per experientiam nondum ſunt confirmatae, concludere quidem poſſemus, ſed certiore via progredimur, quum haec noſtra Tinctura cum qualitatibus Tincturae antimonii genuinae VATERI in omnibus conueniat, & ſine dubio eadem ſit, ſi illuſtris huius Viri diiudicationem apponimus, & ex his noſtram aeſtimamus. Poſtquam enim celeberr. VATERVS ꝑ) dixit, Tincturam ſuam continere ſulphur antimonii fixatum puriſſimum, quod per ſingulare menſtrum & diu continuatam digeſtionem ſit apertum, & in ſpiritu vini ſolubile factum, ſimulque alias quasdam eius qualitates indicauit, ita pergit: *Vnica huius Tincturae uncia plus ſulphuris complectitur, quam aliarum haecenus viſarum integra libra. Mole exiguum ſulphur extractum videtur, ſi cum ſpiritu ſolvente comparetur, ſed immente ſe diffundit, ita vt minima eius particula inſignum liquoris quantitatem tingat. Quis itaque dubitabit, ſulphur, intro ſumptum, ac circulo ſanguinis vitali circumactum, eadem mobilitate corpus peruadere, ad abditos vaſorum reſeſſus penetrare, humores ſtagnantes promouere, obſtructiones reſerare, & ſic plurimis malis mederi poſſe?* Quod autem haec praefumtio non vana ſit, variis ſpecialioribus notatu digniſſimis exemplis adductis confirmauit, ex quibus adparet, quod complures peſſimi morbi, venerei, ſcabioſi, ulceroſi, ſpasmotici, arthritici, alique per uſum huius Tincturae curati fuerint ꝛ). Quare non dubitamus, prudentem Medicum,

ꝑ) *Abrah. VATERI Diſſert. de Tincturae antimonii varia praeparatione.* Wittenberg. 1732. p. 20.

ꝛ) Videatur etiam Eius Programmata, quo *Tincturae antimonii, antea inuentae, virtutem & efficaciam in cura morborum rebellium*

cum, Tincturam celeberr. MANGOLDI (quae quoque pro lubitu, abstractione spiritus, concentrari potest,) in praxi adhibentem, similes effectus fore obseruaturum.

§. XVIII.

Conclusio.

Generalioribus iis consideratis, quae de natura & viribus antimonii, & quarundam eius Tincturarum cum alcalinis menstris praeparatarum, ad Medicinam spectant, finem nunc imponimus, cum si de omnibus pro dignitate rerum agere vellemus, limites Dissertationis nimium transgrediremur. Sufficiat, quod ex his cognoscamus, eas praestantia omnino esse medicamenta, insimul vero, licet in suis viribus vniuersalibus conueniant, maxime a se inuicem esse distinguendas, & minime promiscue exhiberi posse, ex quo & illa veritas sequitur, necesse omnino esse, ut Medentes plenariam medicamentorum cognitionem habeant; ad hanc autem acquirendam, scientiam chemicam absolute requiri, omnes facile largituros fore, nulli dubitamus.

bellium duobus singularibus exemplis confirmat, Dissertationi de Pilo parte corporis non ignobili, Wittenberg, 1749. sub Praefatio LANGGVTHII ventilatae, annexum.

T A N T V M.

Corrigenda.

Pag. 16. lin. 14. deleatur *ff*, & lin. vltima pro *g*) ponatur *ff*.

VIRO

VIRO PRAENOBILISSIMO DOCTISSIMO
 AMICO DVLCISSIMO
 D. LAVATTERO
 MEDICINAE CANDIDATO DIGNISSIMO

S. P. D.

H. B L V H M

MED. STUDIOS.

*N*olui ego in hac communi omnium gratulatione TIBI, LAVATTERE carissime, officio deesse, quamquam mihi me nullo modo satisfacturum esse praeuideam. Quodsi enim animo repeto vitam, quam tecum per hosce duos annos vixi, utilem, suauem, iucundam; quodsi recordor TVI in me amoris innumera grauissimaque documenta; quodsi tandem mecum considero animi TVI candorem, constantiam, ingenii ac doctrinae praestantiam; ea quidem omnia animo occurrunt, quae ego ne hoc quidem temporis spatio satis admirari potui. Quae nunc iure quidem meo vereor, qui mihi neque ingenii, neque eloquentiae laudem vlllo modo arrogare possim, quae essent tamen a me digna praedicanda oratione, ne eadem commemorando plus comminuam, quam illustrem. Sed cum vti a TVA voluntate, sic & a mea ratione plane aliena sit laudum TVORVM commemoratio; hoc vnum, quod TE mihi arctissime iunxit, insignem animi candorem, tacitus praeterire nolui. Contigit enim saepe, tecum, AMICISSIME LAVATTERE, iis interesse, qui facile possent animum in summum leuitatis periculum adducere; sed idem TIBI semper constitit animi candor veritasque, ut non
 odium

odiam, sed amorem potius omnium peperisse, videatur. Hic candor, haec animi constantia & mecum quoque animum TIBI ita obstrinxit, ut mihi non amplius integrum esse videatur, quo in TE sim affectus animo, sed tecum artissimo vinculo coniunctus, TVOS honores meos censeo, TVA gaudia mihi maximam partem vindico. Hoc quoque animo TIBI summos in arte medica honores gratulor, quos digna quidem doctrina TVA ac diligentia praemia iudico, sed animi vota nondum expleat, quid? quod pleni invidiae sunt, cum TE mihi eripiant DULCIS-SIME LAVATTERE! quocum vivere, quocum mori amem. Estne vero ullus, qui TVI possit desiderio satisfacere? O! misera hominum conditio, qui, in qua re maximam vitae felicitatem ponimus & eam fluxam atque fragilem esse experimur. Esti itaque ne vota quidem omnino satisfacere videantur TVI desiderio; tamen veluti, qui in summo rerum periculo versantur ne leuissima quidem auxilia spernere solent, sic & ego his nunc inbaeream. Seruet TE Deus per longam annorum seriem saluum & incolumem, quo diu Patriae inservire possis, Parentibus cognatisque & mihi venerandis esse ornamento, solatio; reipublicae litterariae decori; amicis voluptati memoriaeque sempiternae illustri monumento. TVIS olim utare amicis, qualem TE cognoui, i. e. veris ac candidis. Eam TIBI iungat fors amica sociam, quae corporis venustate ac gratia aequet animi virtutibus, mentis ingeniique praestantiae. Is tandem sit TVVS in me semper animus, quo hactenus fuisti, TIBI quocerto persuadeas, ne ullius quidem temporis memoriam ex animo meo deleturam esse tam cari amici imaginem. Vale.

Halle, Diss., 1766-67

ULB Halle 3
002 057 565

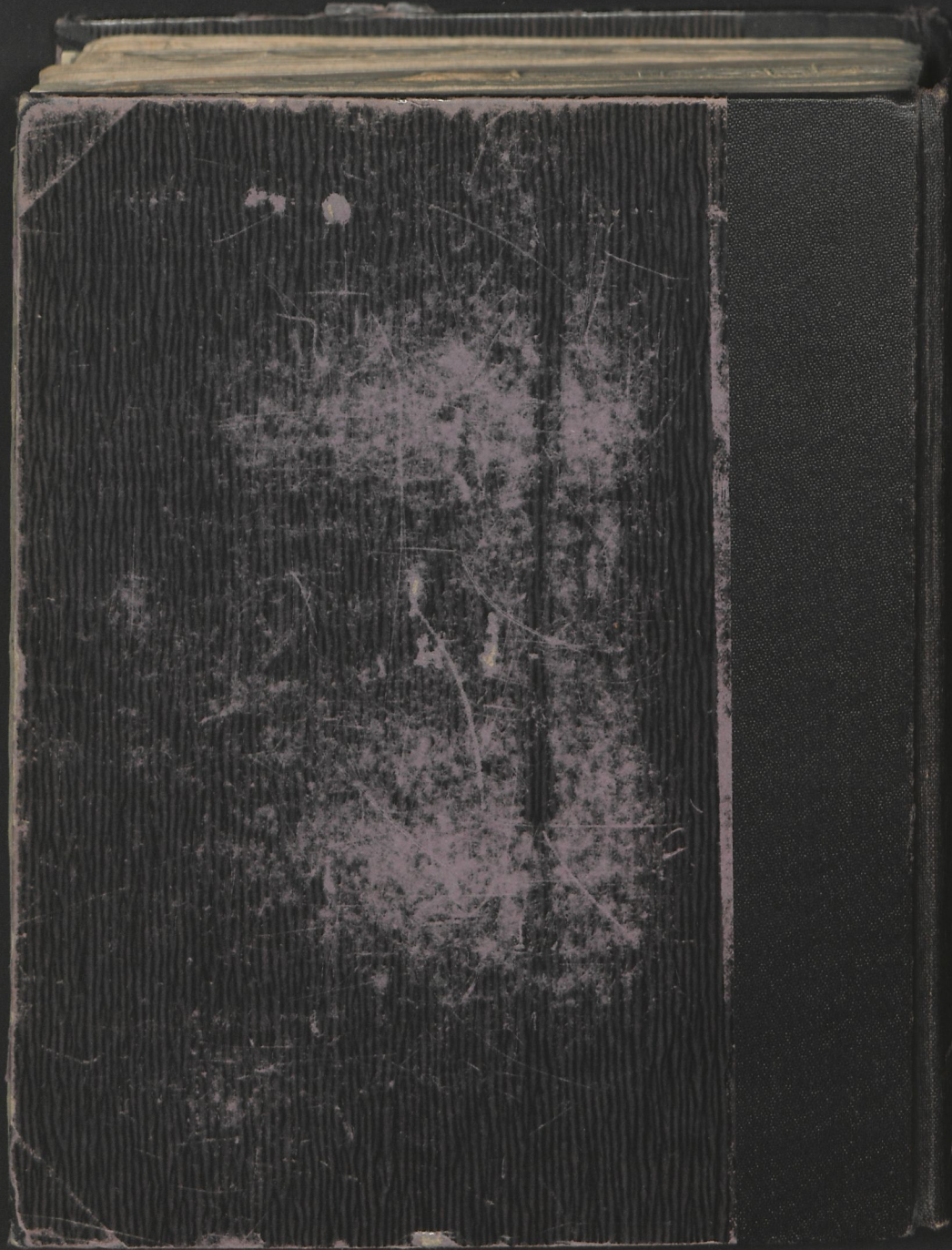

56

Rehro v

DISSERTATIO INAUGURALIS CHEMICO-MEDICA
DE
ANTIMONIO
VARIISQUE EIVS TINCTURIS
CVM ALCALINIS MENSTRIS FACTIS

1767 15
QVAM
DIVINI NVMINIS AVSPICIIIS
ET
CONSENSV GRATIOSI ORDINIS MEDICORVM
IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRAESIDE

VIRO ILLVSTRI, EXCELLENTISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
D. ANDREA ELIA BÜCHNERO
SACRI ROMANI IMPERII NOBILI,
POTENTISSIMI PRVSSIAE REGIS A CONSILIIS INTIMIS,
MEDICINAE ET PHILOSOPHIAE NATVRALIS PROFESSORE PVBL. ORDINARIO,
FACVLT. MED. H. T. DECANO, SENIORE ET REGIOR. ALVMN. EPHORO,
IMPERIALIS ACAD. NAT. CVRIOS. PRAESIDE ET COMITE PALAT. CAESAREO,
REGIARVM SOCIETATVM SCIENTIARVM, ANGLICANAE, BEROLINENS.
ET MONSPELIENS. SODALI,

PRO GRADV DOCTORIS

SVMMISQVE IN MEDICINA HONORIBVS ET PRIVILEGIIS
DOCTORALIBVS RITE CONSEQVENDIS

D. XVIII. APRIL. A. R. S. MDCCC LXVII.

PVBLICO SISTET EXAMINI

DIETHELMVS LAVATTERVS
THVRICENSIS HELVETVS.

HALAE MAGDEBVRG. TYPIS IO. CHRIST. HENDELII VIDVAE.